पोलीस अधीक्षक पालघर कार्यालय

पत्ता- पालघर बोईसर रोड, कोळगाव,

ता. जि. पालघर

दुरध्वनी- ०२५२५-२९७०३१ (कार्यालय)

E-mail : lcb.plgr@mahapolice.gov.in

जावक क्रमांक- स्थागुशा/टे-६/2254/२०२२ दिनांक-१८/०८/२०२२

अत्यंत महत्वाचे

विषय :- **Law of arrest and Hon'ble Supreme Court's Guidelines- Compliance with**

संदर्भ :-
१. मा. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांचेकडील **STANDING ORDER NO. 3 OF 2022 ,** जा.क्र. **DGP/23/54/Accused Arrest- S.C.guidelines/135/2021,Mumbai, Date-20/07/2022**

२. इकडील कार्यालयीन जावक क्रमांक- आर/४०५/३२८६/२०२२, दिनांक-२५/०७/२०२२

३. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ, मुंबई यांनी प्रविण ज्ञानेश्वर शिंदे विरुध्द महाराष्ट्र शासन यांनी दाखल केलेला ॲन्टीसीपीटरी बेल ॲप्लीकेशन क्रमांक २१४२/२०२२ मध्ये दिनांक- ०५ ऑगस्ट २०२२ रोजी निर्गमित केलेले निर्देश.

४. मा. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेकडील क्रमांक- पोमसं/२३/५४/ **Accused Arrest- S.C.guidelines** /१३५/२०२१, दिनांक- १७ ऑगस्ट २०२२.

उपरोक्त विषयांकित संदर्भान्वये, फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ (दुरुस्ती) कायदा २००८ लागु झाल्यापासून मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे आदेश व न्यायालयाची मार्गदर्शक तत्वे यामूळे भारतातील अटकेच्या कायद्याने पोलीसांच्या व्यक्तींना ताब्यात घेण्याच्या अधिकारांची व्याप्ती कमी करण्याचा प्रयत्न केला आहे. फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ या कायद्याचा गाभा आणि अटकेच्या कायद्याचा मुख्य भाग मा. सर्वोच्च न्यायालयाने घालून दिलेला कायद्याचा गाभा असा आहे की, व्यक्तींना अटक करताना पोलीस अधिकारी यांनी आरोपींच्या निर्दोषतेची कल्पना गृहित धरुन आणि संहितेच्या कलम ४१ अंतर्गत प्रदान केलेल्या सेफगार्डसच्या निर्दोषतेच्या कल्पनेचा विवेकबुध्दीने वापर करतील. कारण अटक करणे अनिवार्य नाही. मा. सर्वोच्च न्यायालयाने असे मानले आहे की, अटक करण्यासाठी विवेकबुध्दीचा वापर केल्यास प्रक्रियात्मक पालन केले जाईल. संहितेच्या कलम ४१ बी मध्ये व्यक्तींना अटक करण्याची प्रक्रिया मांडण्यात आली आहे. तसेच संहितेच्या कलम ६० ए मध्ये असेही विहित केले आहे की, संहितेच्या तरतुदींनुसार किंवा अटकेची तरतुद केल्याशिवाय सध्या लागू असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्याशिवाय कोणतीही अटक केली जाणार नाही.

जोगिंदर कुमार विरुध्द यु.पी. राज्याच्या निकालापासून सुरुवात करुन मा. सर्वोच्च न्यायालयाने अनेक अटक मार्गदर्शक तत्वे जारी केली आहेत ज्यांची अंमलबजावणी अटक करणा-या अधिका-यांनी करणे देखील आवश्यक आहे. मात्र, अर्नेश कुमार वि. बिहार राज्य हा एक ऐतिहासिक निर्णय आहे, ज्याने अटक करण्यापुर्वी पोलीसांच्या अधिकारांवर नियंत्रण आणि संतुलन लादले आहे. जूलै.२०२२ मध्ये अर्नेश कुमारच्या अयोग्य अंमलबजावणीबद्दल दुःख व्यक्त करताना सतेंदर कुमार अंतील वि. केंद्रीय अन्वेषण ब्युरो आणि इतर, या शिवाय मा. उच्च न्यायालय, दिल्ली यांनी अमनदीप सिंग जोहर विरुध्द दिल्ली राज्य मध्ये दिलेल्या निर्णयाचा हवाला देवून पुन्हा सांगितलेल्या मार्गदर्शक तत्वांची पुनरावृत्ती केली आहे.

मा. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी संदर्भीय स्टँडींग ऑर्डरमध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या ताज्या न्यायिक निर्णयाच्या पार्श्वभूमीवर राज्यातील पोलीस अधिकां-याकरीता अटकेची प्रक्रियेचा पुनरुच्चार केलेला आहे.

अर्नेश कुमार मार्गदर्शक तत्वांमध्ये मा. सर्वोच्च न्यायालयाने व्यक्तींना अटक करण्यासाठी राज्य सरकार, पोलीस अधिकारी आणि दंडाधिकारी यांची भूमिका अचूकपणे स्पष्ट केली आहे. अर्नेश कुमार मार्गदर्शक तत्वे तपास अधिकारी आणि वरिष्ठ पोलीस अधिका-यांच्या भुमिका स्पष्ट करतात. चेकलिस्टची तरतूद सुनिश्चित करण्याव्यतिरिक्त मा. पोलीस आयुक्त आणि पोलीस अधीक्षकांना तपास अधिका-याने आरोपीला अटक न करण्याचा निर्णय न्यायदंडाधिका-यांना कळविण्याची मुदत वाढविण्याचा किंवा हजर राहण्याची नोटीस जारी करण्यासाठी मुदत वाढवून देण्याचे अधिकार दिले आहेत. ज्या आरोपीस अटक न करण्याचा निर्णय तपास अधिका-यांनी घेतला आहे. हि मार्गदर्शक तत्वे वरिष्ठ अधिका-यांना अटक न्याय्य आहेत यांची खात्री करण्यासाठी सक्रिय भूमिकेची तरतूद करतात आणि ठरवलेली प्रक्रिया पाळली जाते.

संदर्भीय मार्गदर्शक तत्वांचे सर्वांनी पालन करावे. तसेच पर्यवेक्षण अधिकारी यांनी बारकाईने पर्यवेक्षण करणे आवश्यक आहे. मार्गदर्शक तत्वांचे पालन न केल्याबद्दल तपास अधिकारी शिस्तभंगाच्या कारवाईस किंवा न्यायालयाचा अवमान करण्यास जबाबदार आहेत याची दखल घेतली जाऊ शकते आणि पर्यवेक्षक अधिकारी देखील जबाबदार असू शकतात.

संदर्भीय स्थायी आदेशासह मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचेकडील आदेश यासोबत काटेकोर अंमलबजावणीकामी पाठवित आहोत. नमुद मार्गदर्शक तत्वे जिल्हयातील सर्व पोलीस अधिकारी/ अंमलदार यांनी काटेकोरपणे अमंलबजावणी करणे आवश्यक आहे. सदर सुचनांचे पालन होत आहे किंवा नाही याबाबत (१) अपर पोलीस अधीक्षक, पालघर, (२) सर्व उप विभागीय पोलीस अधिकारी, (३) सर्व पोलीस स्टेशन प्रभारी अधिकारी यांनी संतर्क राहुन उपरोक्त अमंलबजावणी करुन घ्यावी तसेच या पत्राच्या व स्थायी आदेशाच्या छायांकित प्रति सर्व तपासी अधिकारी / अमंलदार यांना देण्याची व्यवस्था करावी. तसेच सदर स्थायी आदेशा व मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचेकडील आदेशातील मार्गदर्शक तत्वे अधिकारी / अमंलदार यांना वेळोवेळी अवगत करुन त्याबाबतची नोंद ठाणे दैनंदिनीत घेण्यात यावी.

(१) अपर पोलीस अधीक्षक, पालघर, (२) पोलीस उप अधीक्षक, आर्थिक गुन्हे शाखा, पालघर (३) सर्व उप विभागीय पोलीस अधिकारी, (४) सर्व पोलीस स्टेशन/ शाखा प्रभारी अधिकारी यांनी याबाबत केलेल्या कार्यवाहीचा अनुपालन अहवाल तात्काळ याकार्यालयात सादर करावा.

मा. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी निर्गमित केलेल्या स्थायी आदेश क्रमांक ०३/२०२२ चे काटेकोरपणे पालन करावे. त्याचे उल्लंघन झाल्याचे आढळून आल्यास संबंधित पोलीस अधिकारी तसेच त्यांचे पर्यवेक्षीय पोलीस अधिकारी हे शिस्तभंगविषयक कारवाईस पात्र ठरतील, याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

(बाळासाहेब पाटील)
पोलीस अधीक्षक, पालघर

प्रति,

५. अपर पोलीस अधीक्षक, पालघर
६. पोलीस उप अधीक्षक (गृह), पालघर
७. पोलीस उप अधीक्षक, आर्थिक गुन्हे शाखा, पालघर
८. सर्व उप विभागीय पोलीस अधिकारी, पालघर
५. सर्व पोलीस ठाणे/शाखा, प्रभारी अधिकारी, पालघर जिल्हा.